

Trgovine dandanes ponujajo širok razpon najrazličnejših igrač, zaradi česar so odrasli pogosto v dilemi pri izboru najbolj primernih igrač za različno stare predšolske otroke. Določene igrače so lahko izjemno privlačnega videza, vendar niso najbolj spodbudne za otrokov razvoj. Pri izboru ustrezne igrače je potrebno upoštevati njen izgled in poučnost kot tudi primernost igrače glede na otrokovo starost. Mnoge igrače so odličen pripomoček za spodbujanje otrokovega razvoja govorno-jezikovne komunikacije, pri čemer pa je pri njihovem izboru potrebno upoštevati tudi otrokovo trenutno stopnjo razvoja komunikacije, govora in jezika, ki pa se lahko razlikuje od njegove kronološke starosti.

Malčki do tretjega leta starosti najbolj uživajo v igri, v kateri uporabljajo svoje čute in ob tem pridobivajo številne senzorne izkušnje. Slednje pomembno vplivajo na razvoj možganskih povezav, ki omogočajo razvoj otrokovega mišljenja, jezika in motorike. Starejši predšolski otroci pogosto uživajo tudi v igrah, ki spodbujajo razvoj njihove domišljije.

Kljub temu, da otrokovo igro pogosto povezujemo z uporabo različnih predmetov oziroma igrač, so otrokova najboljša igrača njihovi **starši**. Igra z otrokom omogoča vzpostavljanje interakcije med odraslim in otrokom ter spodbuja njuno povezovanje. Za spodbujanje razvoja komunikacije, govora in jezika pri otroku je nujno potrebno vključevanje odraslega v otrokovo igro, pri čemer pa mora biti otrok bolj pozoren na osebo kot na igračo.

Poleg aktivnega sodelovanja odraslega v igri z otrokom ima ključno vlogo pri spodbujanju govorno-jezikovne komunikacije tudi **vrsta igrače**, ki jo izberemo. Novejše raziskave, ki so bile objavljene v sklopu JAMA Pediatrics, ameriškega združenja za pediatre, so pokazale, da različne igrače drugače vplivajo na kvaliteto interakcije in komunikacije med odraslim ter otrokom. Strokovnjaki so primerjali interakcijo in komunikacijo med otrokom ter staršem v treh različnih igralnih situacijah:

- igra s tradicionalnimi igračami (kot so sestavljanke in kocke za stolp),
- skupno prebiranje knjig,
- igra z elektronskimi igračami (kot so otroški prenosni računalnik, otroški prenosni telefon, zvočna kmetija).

Ugotovili so, da so bili odrasli z otroki najbolj odzivni med igro s tradicionalnimi igračami in skupnim prebiranjem knjig. Med igro z elektronskimi igračami so uporabljali manj besed, izkazovali manj obsežen besednjak, upoštevali manj komunikacijskih izmenjav in so se na splošno manj odzivali na otroka ter njegove pobude.

Pri izboru igrač je smiselno izbirati take, ki omogočajo **igro na več različnih načinov in v različnih razvojnih obdobjih** ter s katerimi lahko igrivo spodbujamo različna področja otrokove govorno-jezikovne komunikacije.

Kljub vsemu pa pri izboru igrače upoštevamo tudi **otrokova zanimanja**, saj bo tako otrok za igro bolj motiviran in bo v njej bolje ter dlje vztrajal.

GUMIJASTE IGRAČE ZA V VODO

Malčki in tudi starejši predšolski otroci radi čofotajo v domači kadi ali otroškem bazenu, kjer jim lahko za popestritev njihove vodne igre ponudimo različne gumijaste igrače. Te pomagajo pri spodbujanju malčkovega razvoja govorno-jezikovne komunikacije, saj ga motivirajo k vzpostavljanju interakcije z odraslo osebo in aktivnemu vključevanju v igro z oglašanjem, uporabo gest oziroma govorom, pri starejših predšolskih otrocih pa vplivajo tudi na razvoj njihovega mišljenja in domišljije.

VSTAVLJANKE

Pri igri z vstavljankami malčki polagajo koščke iz in nazaj v vstavljanko, zato takšna igrača predstavlja otroku zanimivo, zabavno in igrivo aktivnost, ki jo lahko izkoristimo za oblikovanje številnih komunikacijskih priložnosti, razvijamo malčkovo razumevanje in sledenje navodilom ter mu pomagamo pri pridobivanju novih besed. Z vstavljankami lahko spodbujamo tudi otrokovo izražanje z uporabo onomatopej, posameznih besed in kratkih dvobesednih stavkov.

ŽOGA

Žoga je odlična igrača za predšolske otroke vseh starosti. Otroci se v igri z žogo zelo zabavajo, saj jo lahko kotalijo, brcajo, mečejo na koš ali pa si jo podajajo z drugimi. Z njo se

lahko igrajo na domačem vrtu, igrišču ali na plaži. Igra z žogo predstavlja številne igrive priložnosti za spodbujanje otrokovih komunikacijskih veščin, učenja novih besed, glagolov in nasprotnih pojmov, sledenja navodilom in vključevanja v igro z vrstniki.

MILNI MEHURČKI

Milni mehurčki so igrača, s katero spodbujamo razvoj osnovnih komunikacijskih veščin, zgodaj razvijajočih glasov, spodbujajo pa tudi usvajanje novih besed in glagolov. S pihanjem milnih mehurčkov lahko pridobite in obdržite pozornost najmlajših, pomirite vznemirjenega malčka in urite pozornost predšolskih otrok.

KOCKE

Lesene in lego kocke ne spodbujajo samo konstrukcijskih spretnosti otroka, kot je na primer sestavljanje stolpa, temveč spodbujajo različna področja komunikacije, govora in jezika. Odrasli lahko z vključevanjem v otrokovo igro s kockami spodbujate številne komunikacijske veščine, hkrati pa mu lahko pomagate tudi pri prepoznavanju in poimenovanju barv (na primer *modra* garaža, *rdeč* stolp), razumevanju in izražanju količin (na primer *ena* kocka, *vse* kocke), pri štetju, prepoznavanju in poimenovanju oblik ter razvoju nasprotnih pojmov (na primer *visok* stolp, *nizek* stolp). Otroci, ki so ravno pričeli z igro pretvarjanja, lahko iz kock sestavijo garažo za avtomobile, starejši in bolj izkušeni otroci pa lahko sestavijo smetarski tovornjak ali celo večje mesto. Med igro s kockami starejšemu predšolskemu otroku zastavljajte vprašanja, s katerimi spodbujate njegovo domišljijo. Na primer, če otrok sestavlja stolp iz kock, ga vprašajte, kdo bo živel v tem stolpu. Otroku dajte dovolj časa, da odgovori na vaše vprašanje, nato pa mu lahko zastavite drugo vprašanje.

PLIŠASTE IGRAČE IN LUTKE

Med najmlajšimi so precej zaželene plišaste igrače, ki niso namenjene samo crkljanju pred in med spanjem, temveč jih lahko vključite tudi v otrokovo igro pretvarjanja. Mlajše predšolske otroke lahko v igri s plišastimi igračami spodbujate, da igračo nahranijo, skopajo ali pa uspavajo. S starejšimi predšolskimi otroki pa se lahko pretvarjate, da ste zdravniki v bolnišnici za poškodovane plišaste živali.

Lutke so otrokom še posebej všeč, saj pogosto premikajo usta in roke. Mlajši otroci jih lahko hranijo, se z njimi pogovarjajo, starejši pa lahko priredijo lutkovno predstavo. Na ta način lahko spodbujamo različna področja govorno-jezikovne komunikacije.

OTROŠKA KUHINJA IN DRUGE IGRAČE ZA IGRO PRETVARJANJA

Starši večkrat zmotno mislijo, da dečkov ne zanima otroška kuhinja, hrana za igranje in posodice za čajanko, saj menijo, da to bolj pritegne deklice, vendar se prav vsi otroci radi igrajo s takšnimi igračami. Otroci so namreč vsakodnevno v stiku s hrano, ki jo radi jejo, pogosto opazujejo starše pri pripravi obrokov in z njimi največkrat obiskujejo tudi živilske

trgovine. Čajni set in drugi kuharski pripomočki so med drugim odlična igrača za spodbujanje simbolne igre oziroma igre pretvarjanja, ki je tesno povezana z otrokovim jezikovnim razvojem. Simbolna igra se prične pojavljati, ko otrok prične govoriti posamezne besede. Običajno otrokova prva igra pretvarjanja vključuje prav hranjenje plišastih igrač ali enega od staršev. Ko mlajšemu predšolskemu otroku pripravite otroško kuhinjo in druge dodatke ter pripomočke, ga sprva le opazujte, na kakšen način se z njimi igra. Nato se mu pri igri pridružite tako, da posnemate njegov način igranja in kasneje v igro dodate svojo idejo. Ob tem mu ne dajajte napotkov in le potrpežljivo počakajte na njegov odziv. Starejši otroci, ki so že bolj spretni, pa lahko prirejajo čajanke ali se igrajo, da imajo svojo picerijo. Pogosto se zabavajo med igro vlog, v kateri razvijajo številne komunikacijske in sociopragmatične spretnosti.

VOZILA

Starši pogosto zmotno predvidevajo, da različna vozila deklic ne zanimajo in da so tovrstne igrače namenjena dečkom, vendar jih prav vsi otroci radi vključujejo v svojo igro, saj se v svojem življenju z njimi srečujejo dnevno. Malčki jih lahko zgolj vozijo naokoli in parkirajo, starejši otroci pa se pogosto pretvarjajo, da imajo avtopralnico ali da morajo popraviti vozilo, ki se je ravnokar zaletelo. Pogosto se zabavajo tudi ob prirejanju dirk.

Igra z vozili nudi številne komunikacijske priložnosti (na primer verbalne rutine) in priložnosti za razvoj socipogramatičnih spretnosti (na primer ob izmenjavi vozil z odraslimi). Ob igri z vozili otroci spoznavajo barve, količine, nasprotja (na primer, ko avto vozi *hitro* in *počasi*), predloge (na primer, ko je avto *v* garaži ali *na* hribu), širijo besednjak (spoznavajo dele avtomobila kot so *gume*, *vrata*, *okna*, *luči*, *volan*) in pridobivajo nove glagole (kot so *voziti*, *ustaviti*, *zaviti*).

DOJENČEK

Dojenček je odlična igrača za deklice in dečke vseh starosti, saj ponuja številne priložnosti za razvoj otrokovega mišljenja, komunikacije, govora in jezika. Igra z dojenčkom spodbuja tudi razvoj otrokovih finomotoričnih in socialnih spretnosti, prav tako pa nudi priložnosti za učenje veščin samostojnosti.

Med drugim in tretjim letom starosti se malčki v igri z dojenčkom pogosto pretvarjajo, da ga hranijo, previjajo, kopajo in uspavajo, prav tako pa ga tudi radi božajo ter objemajo. V svoji igri velikokrat uporabljajo tista dejanja, ki jih vidijo pri odraslih, ko skrbijo za svoje otroke. Dojenčka pričnejo slačiti in oblačiti ter na ta način razvijajo veščine samostojnosti, pri čemer jim je sprva to zabavneje početi preko igre z dojenčkom kot pa na sebi. Otrok se v igri z dojenčkom uči telesne sheme in poimenovanja delov telesa na drugemu ter na sebi. Ko dojenčka preoblači, širi svoje besedišče na temo oblačil. V igri z dojenčkom se uči tudi nasprotnih pojmov (na primer *velika* odeja, *majhna* kapa), barv (na primer *rdeča* majica, *zelene* hlače) in predlogov (na primer, ko je dojenček *v* postelji ali ko sedi *na* stolu), kot tudi novih glagolov (na primer *jesti*, *piti*, *spati*, *sedeti*, *obleči*).

PLASTELIN

Otrokom je zelo všeč plastelin, saj uživajo v senzornih izkušnjah ob stiskanju, valjanju in oblikovanju iz materiala. Otroci lahko iz plastelina izdelajo kroglico in se pretvarjajo, da je to žoga ali pa oblikujejo tunel in skozenj vozijo avtomobile.

Pri aktivnostih s plastelinom lahko spodbujamo otrokovo kreativnost, medtem ko samostojno raziskuje material, tekom igre pa spodbujamo komunikacijo s številnimi komunikacijskimi priložnostmi, ponujamo priložnosti za igro pretvarjanja in razvoj domišljije ter podpremo učenje novih besed in glagolov, ki se nanašajo na otrokove interese in dejanja med igro s plastelinom. Otrokom ponudimo tudi različne lesene palčke, gumbe, slamice, trakove iz lepenke, da lahko iz njih ustvarijo karkoli domišljijskega. Med igro otroka ne sprašujemo, ne usmerjajmo in ne dodajajmo svojih idej, temveč ga ob igri s plastelinom opazujmo in se v aktivnosti vključimo tudi sami. Kadar otrok med igro nekaj komentira, mu sledimo in se vključimo v interakcijo. Če na primer otrok postavi kroglico iz plastelina na palčko in reče, da ima liziko, lahko dodamo: »Izgleda slastno. Jaz pa bom pripravil/a slasten sladoled.«

OTROŠKI ZDRAVNIŠKI KOVČEK

Otroški zdravniški kovček je igrača, ki je primerna za nekoliko starejše predšolske otroke, ki uživajo v igri vlog. V igri širijo besedni zaklad na temo bolnišnične oskrbe (na primer *termometer*, *povoj*, *stetoskop* in drugo), urijo dele telesa in predloge (na primer, obliž dajo *na* ramo, *pod* ustnico in podobno), odgovarjajo na bolj kompleksa vprašanja (na primer, kaj jih boli, kako so se poškodovali), izražajo čustva (na primer opisujejo občutja v vlogi pacienta, ki zboli) in razvijajo sociopragmatične spretnosti (komunikacijske izmenjave v dialogu, vzpostavljanje očesnega kontakta in drugo).

HIŠA ZA ŽIVALI, HIŠA ZA PUNČKE IN PRIPADAJOČE FIGURE

Hiše za punčke in živali so zelo priljubljena ter uporabna otroška igrača, ki nudi številne priložnosti za razvoj otrokove igre ter govorno-jezikovnih sposobnosti. K hišam navadno sodijo številne različne figure (osebe, živali in predmeti), ki spodbujajo otrokovo pridobivanje novih samostalnikov in glagolov, prav tako pa se v igri s hišo in figurami otrok uči barv, oblik, nasprotnih pojmov in predlogov, v igri z drugimi pa tudi odgovarja na K-vprašanja (na primer, *kje* je punčka, *kdo* spi v spalnici), sledi navodilom (na primer, da posede dečka za mizo) in razvija socialne in pragmatične spretnosti ob igri vlog.

Pri mlajših otrocih je figurice iz hiše smiselno postaviti na nenavadna mesta in brez namiga čakati na otrokov odziv (na primer figurico krave vzamemo iz hleva in jo postavimo v skodelico za kosmiče). Ko otrok opazi, da ima v skledi namesto kosmičev igračo, navadno navdušeno steče odraslemu, da bi mu pokazal oziroma povedal, kaj je našel. Bolj kot bo mesto skrivanja nenavadno in smešno, bolj bo spodbudilo otroka h komunikaciji z drugimi. Če otrok ne ve, katero igračo smo skrili in kam, mu lahko naročimo, da nam zastavlja vprašanja o tej figurici (na primer, ali je velika ali majhna, kaj rada je, kje živi, kakšne barve je in podobno), s čimer se uri v postavljanju vprašanj.

Viri:

Kiley, C. (2012). *Why Kids Should Play With Baby Dolls (Yes, Even Boys!).* Pridobljeno s http://mamaot.com/why-kids-should-play-with-baby-dolls-yes-even-boys/

Lowry, L. (2011). *How to Have Fun with Playdough with Preschoolers 'The Hanen Way'.* Pridobljeno s http://www.hanen.org/Helpful-Info/Fun-Activities/Preschooler-Playdough-Fun.aspx

Lowry, L. (2012). *Toys That Kick-start the Imagination.* Pridobljeno s http://www.hanen.org/helpful-info/articles/toys-that-kick-start-the-imagination!.aspx

Stein, B. (2015). *Making the Most of your Toys.* Pridobljeno s https://www.hanen.org/MyHanen/Resource-Centre/Articles/Program-Updates/Making-the-Most-of-Your-Toys.aspx

Stein, B. (2016). *Which Toys Work Best for Supporting Interactions with Your Child.* Pridobljeno s http://www.hanen.org/Helpful-Info/Articles/The-Impact-of-Toys-on-Interaction.aspx

Yeh, K. (2012). *Top Toys & How They Can Support Speech & Language Development (Part One).* Pridobljeno s http://www.playingwithwords365.com/2012/02/top-toys-how-they-can-support-speech-language-development-part-one/

Yeh, K. (2012). *Top Toys & How They Can Support Speech & Language Development (Part Three).* Pridobljeno s http://www.playingwithwords365.com/2012/02/top-toys-how-they-can-support-speech-language-development-part-three/

Yeh, K. (2012). *Top Toys & How They Can Support Speech & Language Development (Part Four).* Pridobljeno s http://www.playingwithwords365.com/2012/02/top-toys-how-they-can-support-speech-language-development-part-four/